

Vaatame tagasi teele, mille oleme Eestis sel
sajandil läbi käinud naistevastase ja
perevägivalla teadvustamisel ning vägivalla
tõkestamisel ja ennetamisel.

Räägime Istanbuli konventsiooni täitmisest.

Tähistame Eesti Naiste Varjupaikade Liidu 15.
sünnipäeva

9.september 2021 Tallinnas

Mis toimus enne ENÜ ja ENVL loomist?

- 2000 **Pilootuuring naistevastase vägivalda levikust** (Rahvusvaheline Kriminaalpreventsiooni Instituut, EAÜ; rahvusvahelist metoodikat kasutades tehti 102 intervjuud)
- 2001-2004 **Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi läbi viidud naistevastase ja perevägivalda uuringud**, mis hõlmasid erinevaid sihtgrupe . Toimused koolitused meedikutele, politseile jt
- 2001 Ilmus Sirkka Perttu raamat **Ava silmad! Käsiraamat vägivalda kogunud naistele**
Ilmus raamat **Vaikijate hääled**. Raamat soolisest vägivaldast. Räägivad ohvrid. Nõustavad eksperdid. Analüüsivad teadlased. Koostanud ja küsinud Helve Kase.
- 2002 25. novembril **avas Tartus ukseid Eesti esimene naiste varjupaik**
Algas Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Juristide Liidu koostöös **majanduslikult vähekindlustatud isikutele riigipoolse õigusabi andmine**.
- 2003 Toimused **Eesti Sotsiaalprogrammide Keskuse** koolitused ja algas **vägivalda kogunud naiste tugigruppide käivitamine üle Eesti**

2004-2005

- **2004**
- **ENÜ seadis eesmärgiks kõigis maakondades naiste varjupaikade avamise**, et turvaline majutus ja asjatundlik abi oleks kodu lähedal kättesaadav kõigile vägivalda kogenud naistele ja lastele
- 25. novembril **andis ENÜ** politseistatistika arendamise eest **välja esimese Valge Lindi auhinna (Joosep Kaasikule** Lääne prefektuurist), mida antakse iga-aastaselt isikule või organisatsioonile, kes on viimase aasta jooksul teinud kõige rohkem naistevastase vägivalda tõkestamiseks või probleemi teadvustamiseks
- Lääne prefektuuris võeti kasutusele perevägivalda infolehed
- *Jõustus **Ohvriabi seadus**, mis lisaks kuriteoohvritele hüvitise saamise võimalusele sätestas ka ohvrite nõustamise*
- *Jõustus kriminaalmenetluse seadustik, millega **kaotati** kergema kehalise väärkohtlemise puhul seni kehtinud **erasüüdistusmenetlus***
- **2005**
- 8. märtsil avas ukсед **Tallinna Naiste Kriisikodu**
- Sotsiaalkindlustusameti alluvuses alustasid **maakondades tööd ohvriabi töötajad**
- Sise- ja justiitsministri allkirjastatud **Laulasmaa deklaratsioon**, prioriteetideks lapsohvritega vägivalda ja seksuaalkuriteod, inimkaubandus
- ***Riigi õigusabi seadus** andis õiguse kohtutelt taotleda riigi õigusabi, mida osutavad advokaadid*

2006

8. märtsil avas ukseid **Ida-Virumaa Naiste Tugikeskus-Varjupaik**

Lilli Andrejev

- **2. juunil kanti ärirregistrisse MTÜ Eesti Naiste Varjupaikade Liit, mille asutajateks olid Tartu Naiste Varjupaik ja Ida-Virumaa Naiste Tugikeskus-Varjupaik**
- Eesmärgiks **toetada naiste varjupaiku ja korraldada nende koostööd**, viia ellu projekte naistevastase vägivalda ennetamiseks, ohvrite abistamiseks ja avalikkuse teavitamiseks ning **arendada rahvusvahelist koostööd**.
- Käivitus Põhjamaade Ministrite Nõukogu poolt rahastatud **Põhja- ja Baltimaade pilootprojekt seksuaalse ekspluateerimise ohvriks langenud naistele vajalike teenuste väljaarendamiseks**, milles ENVL koordineeris Eesti MTÜde tööd.
- Projekti raames **algasid koolitused naiste varjupaikade töötajatele**, kus koolitajatena olid kaasatud nii välis- kui siseriiklikud eksperdid
- PPA kinnitas **perevägivalda infolehe käitlemise korra**
- MTÜ Vägivallast Vabaks käivitas Justiitsministeeriumi toel **programmi lähisuhtes vägivaldaga kasutanud meestele**.
- *Jõustus Kriminaalmenetluse seadustiku muudatus, millega loodi **ajutise lähenemiskeelu taotlemise võimalus***
- *Jõustus Võlaõigusseaduse muudatus, mille alusel sai hakata taotlema **lähinemiskeeldu kuni 3 aastaks***.

2007

- Põhja- ja Baltimaade pilootprojekti raames oli naiste varjupaikade esindajatel **võimalus käia õppereisil Rootsis ja Norras, et tutvuda sealsete naiste varjupaikade tööga**
- Jätkusid naiste varjupaikade töötajate koolitused
- Käivitati teenused inimkaubanduse ohvriks langemise kahtlusega naistele Tallinnas, Tartus ja Jõhvis
- Tööd alustas **Viru Naiste Varjupaik**, mis tegutses aastani 2010
- Toimusid lähisuhtevägivalla teemalised **koolitused meditsiinitöötajatele**
- Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis hakati lugema valikainet „Lähisuhtevägivald”
- PPAs kinnitati ohvriabile andmete edastamise kord

- *Kriminaalmenetluse seadustiku ja ohvriabi seaduse muudatuste alusel loodi **võimalus lepitusmenetluseks** (lepituskokkuleppes kannatanul võimalik seada oma tingimusi)*
- *Riigi peaprokuröri juhise alusel erikohtlemisest kriminaalmenetluses*

2008

- 8. märtsil käivitus vägivalda kogenud naiste tugitelefoni 1492 töö
- Jätkusid naiste varjupaikade töötajate koolitused
- **HMN projektide toel käivitati uusi naiste varupaiku**
- Tööd alustas **Viljandi Naiste Varjupaik** (Tartu varjupaiga filiaalina)
Marju Touppi
- Tööd alustas **Valgamaa Naiste Varjupaik**
Kairi Jakustand
- Tööd alustas **Järvamaa Naiste Varjupaik**
Merle Albrant

- *Hakkas kehtima **Elatisabi seadus***
- *Ohvriabi seaduse muudatuse kohaselt tekkis ohvritel **õigus saada psühholoogilise abi hüvitist***

2009 -2010

- **2009**
- Tööd alustas **Pärnu Naiste Varjupaik**
- Tööd alustas **Raplamaa Naiste Varjupaik**
- **Naiste varjupaigad alustasid ENVL juhtimisel ühtse statistika kogumist**
- ENVL käivitas **Avatud Eesti Fondi 1 miljoni kroonise** mahuga projekti majanduskriisi tingimustes 7 naiste varjupaiga ja tugitelefoni toimimise tagamiseks (Ida-Viru, Järva, Lääne-Viru, Rapla, Tartu, Valga, Viljandi)
- **ETV Jõulutunnel kogus ligi 1,5 miljonit krooni** 9 naiste varjupaiga ja tugitelefoni töö toetuseks
- **2010**
- Hakkas kehtima **vägivalla vähendamise arengukava 2010-2014**. Teemad: Laste vastu toimepandud vägivalla, alaealiste poolt toime pandud vägivalla, **perevägivalla vähendamine ja ennetamine**. Inimkaubanduse ja ennetamine.
- HEVI projekti raames valmisid lähisuhtevägivalla **teemalised materjalid sotsiaa- ja tervishoiu valdkonna õpetajatele**
- ENÜ töötas välja **tütarlaste jõustamise koolituse kava** vägivalla ennetamiseks ja alustas koolitusi maakondades
- **Kinnitati PPA lähisuhtevägivalla juhtumitele reageerimise juhend/infovahetuse korraldamine/ohvriabile info edastamise kord**
- **Tartus käivitusid regulaarsed ümarlauad lähisuhtevägivallaga tegelevatele spetsialistidele**

2011

- **Võeti vastu Istanbuli konventsioon.**
- ENÜ tõlkis konventsiooni eesti keelde ja hakkas seda tutvustama kõikvõimalikel koolitustel ja üritustel
- **Tugitelefoni 1492 töö jätkus** tänu Ida-Virumaa Naiste Tugikeskus-Varjupaiga vabahlikule panusele
- **Sisekaitseakadeemias** hakati lugema ainet „Politseitöö alaealistega ja lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamine”
- Laienes **PPA kohtinguvägivalla ennetuse projekt**
- Laste ombudsman koostas **abivajavast lapsest teatamise ja andmekaitse juhendi**
- Sotsiaalministeeriumi tellimusel korraldas Ida-Virumaa Naiste Tugikeskus-Varjupaik **lähisuhtevägivalla teemalised võrgustikukoolitused** Jõhvis ja Pärnus
- **Avati Võrumaa Naiste Tugikeskus**
- **Külli Piirisild**
- **Tegutsema hakkas Tähtvere Avatud Naistekeskus** (endise ema ja lapse varjupaiga asemel)
- *Kriminaalmenetluse seadustiku muudatuste kohaselt **tekkis võimalus kaasata menetlusse asjatundjaid, sh naiste varjupaiga esindajaid***

2012

- Käivitus võrgustikukoolituste **projekt “Koostöös loome turvalisust”**, kus PPA partneriks olid lisaks ministriumidele ja SKAle nii ENVL kui ENÜ
- ENÜ poolt valmis eestikeelne **tõlge õppematerjalist** „Võimekuse loomine vägivallariskide hindamiseks ja ohvrite turvalisuse tagamiseks”, **mis käsitles võrgustikutöö korraldamist kõrge riskiastmega juhtumitel lähisuhtevägivalla ohvrite abistamisel.**
- **Tugitelefoni 1492 tööd toetas HMN**, töö korraldamise võttis üle Järvamaa Naiste Varjupaik.
- ENVL ja Võrumaa Naiste Varjupaiga koostöös **valmis esimene naiste tugikeskuse teenuse kirjeldus**
- ENÜ korraldas sotsiaalministeeriumi tellimusel **lähisuhtevägivalla teemalisi koolitusi prokuröridele ja kohtunikele**
- Toimusid toimusid **Lastekaitse Liidu korraldatud ümarlauad** eri valdkondade spetsialistidele. Koostati **ettepanekud, kuidas kaitsta last lähisuhtevägivalla korral.**
- PPA uuendas **LSV juhendit**

2013

- Jätkusid ENÜ poolt korraldatud **võrgustikukoolitused maakondades**
- Käivitus ENVL juhitud **Norra toetusprogrammi eeldefineeritud projekt, kus partneriks olid kõik sel ajal Eestis tegutsenud 13 naiste tugikeskust**
- **Ühiselt kiideti heaks naiste tugikeskuse teenuse kirjeldus**
- **Naiste varjupaikadest said naiste tugikeskused**, mis lisaks ajutisele majutusele ja psühhosotsiaalsele nõustamisele osutavad ka psühholoogilist ja juriidilist nõustamist.
- Toimusid naiste tugikeskuste töötajate täiendkoolitused
- Võeti vastu **ENVL eetikakoodeks**.
- Toimus **konverents “Mehed vägivalia vastu”**
- Tööd alustasid **uued naiste tugikeskused**
- **Jõgevamaa Naiste Tugikeskus**
Astrid Maasing:
- **Virumaa Naiste Tugikeskus**
Merle Albrant ja Riina Pikat
- **Järvamaa Naiste Tugikeskus**

2014

- Käivitus Justiitsministeeriumi juhitud **projekt “Kasvatades vägivallavaba põlvkonda”**, kus partneriteks olid ministeeriumide ja PPA kõrval ka Eesti ANKÜ ja ENÜ. Projekti raames toimus **teavituskampania**, korraldati **vägivalla ennetuse koolitusi nii poistele kui tüdrukutele**.
- Sügisest hakati **TÜ ühiskonnateaduste instituudis** bakalaureuse õppekavas lugema valikainet „Sooline vägivald”, mis töötati välja koostöös ENÜ-ga.
- Samal aastal hakati magistriõppe kavas lugema perevägivalla teemalist valikainet
- **Jätkusid lähisuhtevägivalla teemalised võrgustikukoolitused maakondades**
- Eesti Seksuaalervise Liidu Norra toetusprogrammi projekti raames **hakati arendama seksuaalvägivalla kriisiabikeskuste teenust**, mis valmis aastal 2016.
- Tartu Ülikool koos praktikutega arendas **Sisemise kindluse programmi** paari- ja peresuhetes vägivalda kasutanud inimestele
- **Naiste tugikeskuste igapäevatööd rahastati esmakordselt riigieelarve eraldisest 430 tuhande euroga**, psühholoogilist ja juriidilist nõustamist toetati Norra programmist
- **Tugitelefonile 1492** tasuta sissehelistamise võimalus muutus **ööpäevaringseks** tänu Norra toetusprogrammile
- Toimus **konverents “Ava silmad”**
- **Tööd alustas Läänemaa Naiste Tugikeskus**
Leili Mutso:
- *Korraldajate ühendamise alusel tekkis politseil võimalus kehtestada viibimiskeeld*

2015

- Hakkas kehtima **Vägivalla ennetamise strateegia 2015-2020**
Teemad: Lastevaheline vägivald, **laste väärkohtlemine**, **perevägivald**, seksuaalvägivald, inimkaubandus.
- **Jätkusid lähisuhtevägivalla teemalised võrgustikukoolitused maakondades**
- Toimus **teavituskampania “Ava silmad”**
- Käivitus **Siseministeeriumi ja SKA projekt** „Riskis olevate perede, sealhulgas lähisuhtevägivalla all kannatavate perede väljaselgitamine ning nende probleemide lahendamine võrgustikutöö meetodil“, kus hakati juurutama **MARAC võrgustikutöö mudelit**.
- Tugikeskuste igapäevatööd rahastati **riigieelarve eraldisest 500 tuhande euroga**, psühholoogilist ja juriidilist nõustamist toetati Norra programmist
- **Viidi läbi tugikeskuste teenusega rahulolu uuring.**
- Toimus **konverents “Abi naistevastase vägivalla ohvritele- kuidas edasi?”**
- *KARS muudatuste kohaselt süütegu pereliikme või sõltuva isiku suhtes karistust raskendav asjaolu, kehalise väärkohtlemise puhul lähi- või sõltuvussuhtes isiku vastu eraldi koosseis*

2016

- ENVL juhitud projekti raames osutati riigieelarve eraldise toel **tugikeskuse teenust 13 maakonnas**, Sotsiaalministeerium toetas lisasummadega psühholoogilist ja juriidilist nõustamist. Kokku oli tugikeskuse teenuse rahastus **764 tuhat eurot**.
- Jätkusid naiste tugikeskuste töötajate koolitused, et ühtlustada teenuse kvaliteeti
- Tööd alustas **ENVL Tallinna Naiste Tugikeskus Vaike Pähn**
- **Samuti alustastati naiste tugikeskuse teenuse pakkumist Hiiumaal ja Saaremaal, st kõik Eesti maakonnad said teenusega kaetud.**

- ***Toimus ohriabi seaduse muudatuste menetlemine Riigikogus***
- ***Jõustusid kriminaalmenetluse seadustiku muudatused, millega laiendati oluliselt kuriteoohvrite õigusi (individuaalse kaitsevajaduse hindamine, õigus saatjale menetlustoimingutes, info saamine abivõimaluste kohta jne)***
- ***Lastekaitseseaduse alusel tekkis kõigil isikutel abi vajavast lapsest teatamise kohustus***

2017

- **Jõustus Ohvriabi seaduse muudatus, mille kohaselt naiste tugikeskuse teenus sai osaks riiklikust ohvriabiteenuste süsteemist.**
- Teenuse korralduse üleandmise tõttu Sotsiaalministeeriumilt SKA-le, millega kaasnes paljudes maakondades riigihankega sisse **ostetava teenuse eelarve oluline vähenemine** (kogusumma 641 tuhat eurot), **jäid riikliku teenuse osutamisest kõrvale 9 tugikeskuse kollektiivid,**
- Tervise- ja tööminister süüdistas seepeale tugikeskusi avalikult vastutustundetuse käitumises.
- Riigihankest kõrvale jäänud tugikeskused **jätkasid vabatahtlikkuse alusel ohvrite abistamist.**
- ENVLi kuuluvad tugikeskused otsustasid anda vabatahtliku panuse SKA poolt käivitatud **naiste tugikeskuse teenuse arendamise protsessis**, et säilitada meie eelneva 10 aasta tööga loodud ja naiste vajadustest lähtuv teenus. Arendustegevuse tulemusena **valmis täiendatud naiste tugikeskuse teenuse kirjeldus.**
- ENVL ja ENÜ osalesid Sotsiaalministeeriumi korraldatud **naistevastase vägivalda teemalise täiendkoolituse kava koostamisel**, et anda riigile edasi aastate jooksul tugikeskuste töötajate koolitamisel saadud kogemused.
- **ENVL jätkas tugitelefoni 1492 töö korraldamist** SKAga sõlmitud lepingu alusel.
- Justiitsministeerium hakkas välja andma **vägivallaennetuse auhinda**
- *Jõustusid Karistusseadustiku muudatused, mis puudutasid **seksuaalset ahistamist, ahistavat jälitamist ja naiste suguelundite moonutamist.***

2018-2019

- **2018**
- *Eestis hakkas kehtima Istanbuli konventsioon*
- **ENVL jätkas tugitelefoni 1492 töö korraldamist SKAga sõlmitud lepingu alusel.**
- Riigihankest kõrvale jäänud naiste tugikeskused jätkasid vabatahtlikku tööd.
- **2019**
- **ENVLi kuuluvad tugikeskused hakkasid 11 maakonnas SKAga 3 aastaks sõlmitud lepingute alusel naiste tugikeskuse teenuseid osutama.**
- Naiste tugikeskuse teenuse rahastus riigieelarvest tõusis **1 miljoni euroni.**
- **Tänu EKRE ja Isamaa fraktsioonide 150 tuhande eurosele toetusele** tagati võimalus osutada teiste maakondadega võrdsel tasemel teenuseid Hiiumaal, oli võimalik tasuda **laste pühholoogilise nõustamise ja tugikeskuste töötajate supervisioonide eest** 11 maakonnas, pakkuda tugikeskuste töötajatele täiendkoolitusi. Samuti säilis **tugitelefonile 1492 ööpäevaringne tasuta sissehelistamise võimalus.**
- **Alustas tööd ENVL Raplamaa Naiste Tugikeskus**
Reet Langi
- Alustas tööd **SKA ohvriabi kriisitelefoni 116006**
- *Jõustus tsiviilkohtumenetluse seaduse muudatus, mille kohaselt tsiviilkohtumenetluses lapse hooldusõiguse ja suhtluskorra vaidlustes vanema varasema vägivaldsusega arvestamise kohustus*

2020

- Eestis ei kasvanud seoses COVIDiga perevägivalda ohvriks langemine
- Vägivallaennetuse auhind anti Mikk Pärnitsale, kes on avalikult naisi ja vanemaealisi solvanud ja alandanud.
- Sotsiaalministeerium saatis kooskõlastusringile uue **ohvriabi seaduse VTK**, millele ENÜ ja ENVL esitasid omalt poolt põhjalikud kommentaarid
- Justiitsministeerium algatas **perekonnaseaduse muutmise eelnõu**, milles rõhutati **vanema varasema vägivaldsuse arvestamise vajadust** hooldusõiguse või suhtluskorra otsustamisel.
- Samuti **algatas Justiitsministeerium elatise miinumumi puudutava muudatuse**.
- Siseministeerium käivitas **perelepitusseaduse eelnõu koostamise**, mille osana oleks tekkinud **võimalus luua turvaline menetlus vanemate vahel kokkulepete saavutamiseks** lapse elukorraldust puudutavates küsimustes juhul, kui peres on esinenud vägivalda.

2021

- Võeti vastu **Vägivalla Ennetamise Kokkulepe**.
- VEKO koostamisel andsid ENVL ja ENÜ omalt poolt põhjaliku sisendi,
- soovitasime lisada perevägivalla ennetuse osana üldhariduskooli õppekavades suuremat tähelepanu pööramine oma tunnete väljendamise, positiivsete lähisuhete loomise ja hoidmise oskuste andmisele, suurendes ka perekonnaõpetuse osatähtsust juba alates põhikoolist. Lisaks soovitasime noortele peredele teha kättesaadavamaks paarisuhtekoolitused.
- Samuti soovitasime eakatevastase vägivalla ennetuse osas pöörata tähelepanu vanemaealiste inimeste üldisele negatiivsele kuvandile ühiskonnas ning astuda samme selle kuvandi muutmiseks”
- SKA viis läbi **naiste tugikeskuste teenusega rahulolu uuringu**, mis näitas klientide kõrget rahulolu taset teenusega.
- **Avaldati FRA ohvriuringu tulemused**, mille põhjal on loodud meedias pilti Eestist kui kõige vägivaldsemast Euroopa riigist.

-
- **Kuidas edasi?**